

Вячеслав Коваленко,
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

Питання адміністративно-правового статусу природного довкілля в Україні неодноразово поставало наріжним каменем у дослідженнях вітчизняних учених. Враховуючи те, що поняття довкілля, на думку багатьох авторитетних дослідників включає в себе декілька категорій, і в екологічному законодавстві є чи не найширшим, питання визначення його адміністративно-правового статусу потребує пильної уваги в наукових розробках.

Обраний євроінтеграційний курс, спрямовує українське суспільство та нормативно-правове забезпечення сучасної України в бік демократизації та лібералізації суспільних процесів, проте, з урахуванням того, що природне довкілля, його значення у формуванні держави, особливості використання та наявність ряду обмежень носять суспільно важливий характер, дана тематика потребує більш глибоких наукових досліджень.

Перш за все, належить звернути увагу на те, що поняття статусу науковці хоч і тлумачать по різному, проте закладене базово термінологічне значення чітко відображає його сутність (у перекладі з латинського «status» означає положення, стан чого-небудь або будь-кого [1, с. 578]), що дозволяє виокремити окремі елементи цього поняття та оптимізувати їх з точки зору обов'язкових елементів адміністративно-правової науки.

Автори Юридичної енциклопедії визначають статус, як правове становище (сукупність прав та обов'язків) фізичної або юридичної особи [2, с. 626].

Таким чином, з точки зору анонсованої теми дослідження, слід підкреслити, що статус в контексті науки адміністративного права та відносно природного довкілля в Україні вживається щодо об'єктів, що складають поняття природного довкілля, а також по відношенню до юридичних осіб (органи державної влади та місцевого самоврядування, об'єднання громадян, підприємства, установи організації), що здійснюють нагляд за додержанням визначених у законодавстві положень взаємодії з природним довкіллям.

Правовий статус, що є базовою категорією, відносно адміністративно-правового статусу включає в себе права, свободи і обов'язки особи, впливає на формування відповідних відносин між індивідом, суспільством і державою [3, с. 207].

О. Скакун, у своїх фундаментальних дослідженнях з теорії права, визначає термін «правовий статус» як систему закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має правосуб'єктність) координує своє поведінку в суспільстві» [4, с. 377, 381].

Тому адміністративно-правовим статусом природного довкілля в Україні, є комплекс регламентованих нормативно-правовими актами положень, що встановлюють права (повноваження) та обов'язки (умови) у взаємодії суб'єкт права – природне довкілля.

Поряд із цим, не менш важливою категорією, для комплексного розуміння проблематики акцентованої теми, виступає поняття природного довкілля, що активно досліджується ученими.

О. Колбасов, досліджуючи навколишнє природне середовище, аргументував позицію про те, що із появою зацікавленості людства у збереженні природи як середовища життя людини за умов бурхливого науково-технічного прогресу, поняття «навколишнє природне середовище» приходить на зміну поняттю «природа» [5, с. 16]. Підтвердженням та логічним продовженням, щодо розширення розуміння поняття природа та введення в обіг поняття «навколишнє природне середовище» є також етимологічна сутність окреслених термінів, що відображають їх взаємопоглинання та часткову тотожність. Водночас, учені підкреслюють, що навколишнє середовище, є дефініцією більш широкою за обсягом, ніж поняття природа.

Навколишнє середовище, на думку Д. Зекалова, це середовище, в якому існують живі організми, включаючи повітря, воду, ґрунт, природні ресурси, флору, фауну, людей, а також взаємозв'язок між ними [6, с. 9], водночас, поряд з поняттям «навколишнє середовище» досить часто вживається термін «довкілля», що не суперечить одне одному [7, с. 107] і широко використовується в літературі.

Зауважимо, що власне поняття «навколишнє середовище» є найбільш влучним, а його визначеність у нормативно-правових актах міжнародного походження, лише підтверджує влучність та комплексність його аргументації [8].

Таким чином, на підставі проаналізованих підходів до розуміння поняття статус, адміністративно-правовий статус, природа, навколишнє середовище, слід узагальнити та аргументувати те, що адміністративно-правовим статусом природного довкілля в Україні є комплекс чітко сформованих у чинному законодавстві України положень, що врегульовують соціальні відносини у сфері взаємодії зі природним довкіллям, встановлюють «правила» та «умови» взаємодії з ним, обов'язки осіб, щодо його збереження та інші суттєві характеристики, що визначають порядок використання природного довкілля України.

1. Большой юридический словарь / под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 704 с.

2. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. ред.) [та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2003 – Т. 5: П-С. 2003. – 736 с.
3. Волинка К.Г. Теорія держави і права: навчальний посібник / К.Г. Волинка. – К.: МАУП, 2003. – 240 с.
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / О.Ф. Скакун / пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
5. Колбасов О. С. Экология: политика – право. Правовая охрана природы в СССР. Москва, 1976. 230 с.
6. Зеркалов Д. В. Екологічна безпека: управління, моніторинг, контроль: посібник. Київ: КНТ, Дакор, Основа, 2007. 412 с.
7. Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. Екологія: тлумачний словник. Київ: Либідь, 2004. 376 с.
8. Екологічне законодавство України: зб. нормат.-прав. актів. Київ: Істина, 2007. 384 с.

Дмитро Колодчин,
докторант кафедри управління безпеки,
правоохоронної та антикорупційної діяльності
ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія
управління персоналом»,
кандидат юридичних наук

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ У ВИПРАВНИХ КОЛОНІЯХ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Існування правової держави не може обійти таку її складову як забезпечення прав та свобод людини. І це не дивно, оскільки у статті 3 Конституції України життя та здоров'я людини проголошені найвищою соціальною цінністю. Тому, коли до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, за рішенням суду застосовують покарання у виді примусу та певних правообмежень, існує високий ступінь ризику, що ця особа залишиться певним чином без захисту.

Більше того, зважаючи на прагнення України щонайшвидше інтегруватися в європейський простір, на нашу думку, питання реалізації міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених виправних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України (далі ДКВС України) є важливою актуальною проблемою.

Варто нагадати, що Європейський суд з прав людини, який був створений згідно із Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, на думку вітчизняних вчених, на сьогодні є безперечно найавторитетнішим і найдієвішим регіональним органом, провідним завданням якого є захист прав